

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและ
พฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยา
ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

A Study of the Relationship Between Family Caring Behaviors and
Grateful Behaviors According to Buddhist Psychology of Upper
Elementary School Students

พระสมพร ฌันทาโต¹, สิริวัฒน์ ศรีเครือดง² และ วิชชุดา ฐิติโชติรัตน³

Phra Somporn Chantachato, Siriwat Srikrudong and

Wichuda Thitichotrattana

(sompornsp009@gmail.com)

Received: June 09, 2023
Revised: November 28, 2023
Accepted: November 28, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.26$, S.D. = 0.32) เมื่อจำแนกเป็นด้าน พบว่า ด้านการอบรมสั่งสอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.27$, S.D. = 0.36) เป็นอันดับที่ 1 รองลงมา ได้แก่ ด้านสัมพันธ์ภาพในครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.24$, S.D. = 0.36) เป็นอันดับที่ 2 ตามลำดับ

¹ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Master of Arts Program, Buddhist Psychology, Department of Psychology, Faculty of Humanities,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

^{2,3} ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Department of Psychology, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ระดับพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.17$, S.D. = 0.30) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความกตัญญูต่อพ่อแม่และปกครอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.25$, S.D. = 0.30) เป็นอันดับที่ 1 รองลงมา ได้แก่ ด้านความกตัญญูต่อบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.19$, S.D. = 0.34) เป็นอันดับที่ 2 ส่วนด้านความกตัญญูต่อสถาบัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.07$, S.D. = 0.41) เป็นอันดับสุดท้ายตามลำดับ

2. ผลความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โดยภาพรวม พบว่า มีค่าความสัมพันธ์ (r) เชิงบวกระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์โดยรวมเท่ากับ .619 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความกตัญญูต่อบุคคล ด้านความกตัญญูต่อสถาบัน และด้านความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .530$, .527 และ .515) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, พฤติกรรมการดูแลในครอบครัว, ความกตัญญู, นักเรียน

Abstract

The purposes of this research were 1. to study the level of family parenting behavior & gratitude behavior according to Buddhist psychology of upper elementary school students. 2. to study the relationship between family parenting behavior & gratitude behavior according to Buddhist psychology of upper elementary school students. This research is a quantitative research. A questionnaire was used as a tool to collect data from a sample of 222 people in data analysis using statistics consisting of percentage, mean, standard deviation. And the Pearson correlation coefficient was used to test the correlation.

The results showed that;

1. Level of family caregiving behavior, Overall, it was at a moderate level ($\bar{X} = 2.26$, S.D. = 0.32). When classified into aspects, it was found that teaching ($\bar{X} = 2.27$, S.D. = 0.36) was at a moderate level, was ranked number 1, followed by family relationship ($\bar{X} = 2.24$, S.D. = 0.36), at a moderate level ranked second to last, respectively.

Gratitude Behavior According to Buddhist Psychology of Upper Elementary School Students. The overall figure was at a moderate level ($\bar{X}$ = 2.17, S.D. = 0.30). When classified into aspects, it was found that the filial piety to parents & guardians ($\bar{X}$ = 2.25, S.D. = 0.30) was at a moderate level, was the 1st rank followed by gratitude to individuals ($\bar{X}$ = 2.19, S.D. = 0.34) at a medium level, was ranked second, and gratitude to institutions ($\bar{X}$ = 2.07, S.D. = 0.41) was at the moderate level, respectively.

2. The relationship between family parenting behaviors & gratitude behaviors according to Buddhist psychology of upper elementary school students overall found that there was a relatively high positive correlation (r). It was statistically significant at the .01 level with an overall coefficient of .619 when classified by aspect. Gratitude to the institution & gratitude towards parents & guardian. There was a moderate positive correlation (r = .530, .527 and .515), respectively.

Keywords: Relationship, Family Caregiving Behavior , Gratitude , Student

บทนำ

สถาบันครอบครัวซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสถาบันทางสังคม ที่จะต้องมีหน้าที่ทั้งการให้กำเนิด การอบรมเลี้ยงดู การมอบสถานภาพทางสังคม การส่งเสริม การมีพฤติกรรมในลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล (เมธิรา ไกรนที และคณะ, 2563) และเป็นที่ยอมรับ ชัดเจนว่า ถ่ายทอดระเบียบทางสังคม ความรู้สึกนึกคิด ทักษะคิด ความเชื่อ ความศรัทธา หล่อหลอมบุคลิกภาพ รวมถึง การแสดงบทบาทและพฤติกรรมที่เห็นแบบอย่างจากผู้ใหญ่วัฒนธรรมจากสมาชิกคนหนึ่ง พ่อแม่จะเป็นแบบอย่างการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ครอบครัวยังเป็นสถานที่สร้างคุณภาพชีวิต คุณลักษณะของสมาชิกที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจของสมาชิกครอบครัว สังคมและชุมชน ครอบครัวเป็นที่สำหรับการพักผ่อนและทำกิจกรรมร่วมกัน ตามวงจรของชีวิต ตั้งแต่เกิด เจริญเติบโต จนเข้าสู่วัยเรียน วัยทำงาน วัยแต่งงาน เลี้ยงดูลูกของตนเอง ดูแลพ่อแม่เมื่อแก่ชราลง

การอบรมเลี้ยงดูนั้น เป็นหน้าที่อันสำคัญของระบบครอบครัวในการที่จะอบรมเลี้ยงดูและหล่อหลอม ปลูกฝังพฤติกรรม อุปนิสัย ถ่ายทอดค่านิยม วัฒนธรรมต่าง ๆ และ

ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของเด็กในอนาคต (สุชาติ พิชัยธรรม, 2562) และจากการศึกษาพบว่า พ่อแม่ที่มีการดูแลอบรมสั่งสอนบุตรหลานด้วยการประยุกต์หลักธรรม เช่น ไตรสิกขา พรหมวิหาร สังคหวัตถุและฌราวาสธรรม จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการบุตรให้มีพัฒนาการ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และด้านสติปัญญา อันจะนำไปสู่พัฒนาการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี อีกทั้งปลูกฝังให้มีคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเป็นรากฐานในการใช้ชีวิตอย่างมั่นคง (ศรีเพ็ญ สิงห์แก้ว, 2561) ปัจจุบันหน้าที่การอบรมดูแลบุตรเปลี่ยนไปจากการที่บิดามารดาต้องทำงานนอกบ้านมากขึ้น บางครอบครัวต้องย้ายถิ่นที่อยู่และหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรเปลี่ยนเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่บิดา มารดา ความจำเป็นและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างและพฤติกรรมการดำรงชีวิต ซึ่งส่งผลต่อความมั่นคงและเข้มแข็งในการทำหน้าที่ของครอบครัว โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีบุตร ซึ่งจะส่งผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อเด็ก หน้าที่ของการอบรมสั่งสอนเด็กในครอบครัวที่มีความเปราะบาง ทั้งนี้ การอบรมสั่งสอนเด็กนั้น จะกำหนดให้เด็กที่ถูกอบรมสั่งสอนได้เรียนรู้และเลียนแบบการกระทำของผู้อบรมสั่งสอนและสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกครอบครัว อีกทั้ง การเปลี่ยนผ่านจากช่วงวัยเด็กส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทั้งทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจ การเปลี่ยนแปลงจากภายนอกร่างกาย

การสร้างภูมิคุ้มกันให้สังคมด้วยการดูแลเลี้ยงดูของครอบครัว การกล่อมเกลาทางสังคม เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยอบรมและส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะของการเป็นคนมีความกตัญญู ความกตัญญูเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อกันและกัน ด้วยความสำนึกในบุญคุณของคนอื่นที่ทำแล้วแก่ตน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม (สุวรรณฐา ลิ้ม และ พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), 2562) ความตระหนักรู้ในคุณของบุคคล สัตว์และสิ่งแวดลอมที่มีผลต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ความกตัญญูทวายเป็นคุณธรรมที่สำคัญสำหรับมนุษยชาติ เป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์และเป็นสัญลักษณ์ของคนดี เป็นวัฒนธรรมที่ดงามและเป็นคุณธรรมค้ำจุนครอบครัวสังคมและเป็นบ่อเกิดแห่งความรับผิดชอบต่อความเป็นมนุษย์ที่พ่อแม่ดูแลลูกด้วยความเมตตากรุณาเป็นพื้นฐานและมีความพร้อมที่จะให้สิ่งต่าง ๆ กับลูกโดยไม่มีเงื่อนไข ซึ่ง พระมหาศุภชัย สุโสภาโส (2560) กล่าวว่า หลักธรรมหลักที่เกื้อหนุนให้เกิดความกตัญญูทวายเป็น พรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 และจะต้องมีการปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัยในระดับประถมศึกษา ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” เพราะปัญหาการประพฤติปฏิบัติตนหรือมารยาทต่าง ๆ ของเยาวชนที่เกิดขึ้น จึงได้รับการแก้ไขจากบิดา มารดาและครอบครัวเป็นสำคัญ (พระธรรมจร จันทมโม (ศรีสุข), 2561)

ความกตัญญูเป็นลักษณะของการรู้สึกสำนึกในคุณ ด้วยแสดงความเคารพ นับถือ เชื่อฟัง การทำให้ผู้อื่นสบายใจและช่วยเหลือในกิจการงานต่าง ๆ การกระทำลักษณะนี้ ย่อมนำมาซึ่งความสุข ความสบายใจ ความเจริญและเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและหน้าที่การงาน ดังนั้น ความกตัญญูเป็นสัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายของคนดี ด้วยการปลูกฝังในวัยเด็กและในช่วงประถมศึกษาตอนปลายเพราะเด็กรวัยนี้ เป็นวัยที่มีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์สังคมและสติปัญญา รวมทั้ง ด้านคุณธรรมและจริยธรรม จึงมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่ครูและพ่อแม่จะต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะ อย่างยิ่งพัฒนาการด้านสังคม ซึ่งนักจิตวิทยาเชื่อว่า เด็กปฐมวัย เป็นวัยที่เตรียมตัวเข้ากลุ่ม เพื่อน (Pregang Age) เป็นช่วงระยะเวลาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กต้องมีการ เรียนรู้พฤติกรรมพื้นฐานทางสังคม ทำให้เด็กสามารถจัดระบบในชีวิตของตนตามสังคม เพื่อ การปรับตัวที่ดีต่อไปในอนาคต (ณัฐทิยาภรณ์ การะเกตุ, 2020)

ความกตัญญูทศเวที เป็นคุณธรรมที่สำคัญสำหรับมนุษย์ชาติเป็นคุณธรรม พื้นฐานของมนุษย์ เป็นสัญลักษณ์ของคนดี เป็นวัฒนธรรมที่งดงาม เป็นคุณธรรมคำจูน ครอบครั้ว สังคมและเป็นบ่อเกิดความรับผิดชอบต่อความเป็นมนุษย์ พระเมธีธรรมาภรณ์ (2538) กล่าวว่า ความกตัญญู ไม่มีเฉพาะมนุษย์เท่านั้น ความรู้คุณของวัตถุสิ่งของก็เป็น กตัญญู ไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง บ้านที่พักอาศัย ธรรมชาติแวดล้อมที่เราอยู่ทุกสิ่งล้วนมี บุญคุณ ในสังคมไทยได้ก้าวสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การดำเนินวิถีชีวิตแบบไทยกำลังจะหมดไปจากสังคม ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัย จึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและ พฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่ง พฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวที่ดีทำให้พฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธ จิตวิทยาอาจเป็นวิธีการหนึ่ง ที่จะแก้ไขสังคมไทยให้เป็นสังคมที่สืบทอดวัฒนธรรมไทยอัน งดงาม คือ พ่อแม่ต้องช่วยดูแล สั่งสอนลูก ครู อาจารย์ สถาบันการศึกษา โรงเรียนต้องให้ทั้ง ความรู้และคุณธรรม เพื่อพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้าน ความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและ พฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเนื้อหาในพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 ฉบับบาลี อรรถกถาและฎีกา ที่แปลเป็นภาษาไทย รวมทั้ง ข้อมูลหนังสือ บทความและงานเขียนเชิงวิชาการ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและศึกษาพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายและแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประมวลเพื่อกำหนดนิยามเป็นขอบเขตเนื้อหาและเป็นโครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดลพบุรี ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 459 คน ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) โดยเลือกโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในจังหวัดลพบุรี โดยแบ่งออกเป็น 2 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 สุ่มโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยการจับสลาก เพื่อศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยจำแนกประชากรออกเป็น 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนศรีแก้วอนุกุล โรงเรียนเทศบาล 1 โรงเรียนโคกสำโรง และโรงเรียนบ้านด่านจันทร์ ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ 222 คน โดยใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสูตร Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ซึ่งยอมรับได้ในทางสถิติ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โดยหาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามฉบับที่สร้างเสร็จให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามในแต่ละด้าน เป็นรายข้อและให้คะแนนความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยนำคะแนน ที่ได้จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีผลการคำนวณหาความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ (แบบสอบถาม) ทั้งฉบับ IOC = 0.900 มีการแบ่งรายละเอียดเป็นส่วนที่ 1) เป็นส่วนสอบถามข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ส่วนที่ 2) เป็นแบบสอบถามวัด

ระดับพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัว 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมสั่งสอนและด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ส่วนที่ 3) เป็นแบบสอบถามวัดระดับพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความกตัญญูต่อพ่อแม่และปกครอง ด้านความกตัญญูต่อบุคคลและด้านความกตัญญูต่อสถาบัน โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า เบสท์ (Best, 1977) จำนวน 3 ระดับ คือ มาก (เห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก) ปานกลาง (เห็นด้วยกับข้อความนั้นปานกลาง) น้อย (ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก) โดยมีลักษณะของคำถามทั้งเชิงบวก (Positive) และเชิงลบ (Negative)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้การดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ

1) ศึกษาบททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ค้นคว้าหลักธรรม หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ข้อความทางวิชาการ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

2) นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยไปยื่นต่อผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

3) นำแบบสอบถามพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับมาทั้งหมด

4) นำแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

ข้อมูลทุติยภูมิ

ได้ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารต่าง ๆ และสถิติในรายงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมเข้าเป็นส่วนประกอบของเนื้อหาและนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) นำข้อมูลทั่วไปและคุณลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่างที่รวบรวมจากแบบสอบถามในส่วนที่ 1 มาจัดเป็นหมวดหมู่โดยแยกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ศึกษา ระดับชั้น สถานภาพครอบครัว และประเภทครอบครัว ดำเนินการนำข้อมูลมาหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. นำแบบสอบถามวัดระดับพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาใน ส่วนที่ 2 และ 3 เป็นคำตอบแบบ 3 ระดับ โดยมีลักษณะข้อคำถามเชิงบวกและข้อคำถามเชิงลบ มาตรวจให้คะแนนคำตอบแต่ละข้อ โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโดยการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlations)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับของพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและลำดับของพฤติกรรมการดูแลของครอบครัว โดยภาพรวม

พฤติกรรมอบรมการดูแลของครอบครัว	n = 222		ระดับ	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการอบรมสั่งสอน	2.27	0.36	ปานกลาง	1
2. ด้านสัมพันธ์ภายในครอบครัว	2.24	0.36	ปานกลาง	2
รวม	2.26	0.32	ปานกลาง	

ความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยา	n = 222		ระดับ	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้ปกครอง	2.25	0.30	ปานกลาง	1
2. ด้านความกตัญญูต่อบุคคล	2.19	0.34	ปานกลาง	2
3. ด้านความกตัญญูต่อสถาบัน	2.07	0.41	ปานกลาง	3
รวม	2.17	0.30	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.26$, S.D. = 0.32) เมื่อจำแนกเป็นด้าน พบว่า ด้านการอบรมสั่งสอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.27$, S.D. = 0.36) เป็นอันดับที่ 1

รองลงมา ได้แก่ ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.24$, S.D. = 0.36) เป็นอันดับที่ 2 ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.17$, S.D. = 0.30) เมื่อจำแนกเป็นด้าน พบว่า ด้านความกตัญญูต่อพ่อแม่และปกครอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.25$, S.D. = 0.30) เป็นอันดับที่ 1 รองลงมา ได้แก่ ด้านความกตัญญูต่อบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.19$, S.D. = 0.34) เป็นอันดับที่ 2 ส่วนด้านความกตัญญูต่อสถาบัน อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ($\bar{X} = 2.07$, S.D. = 0.41) ตามลำดับ

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โดยการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlations)

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยา

พฤติกรรมความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยา	พฤติกรรมการดูแลของครอบครัว		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้ปกครอง	.515**	0.00	ปานกลาง
2. ด้านความกตัญญูต่อบุคคล	.530**	0.00	ปานกลาง
3. ด้านความกตัญญูต่อสถาบัน	.527**	0.00	ปานกลาง
รวม	.619**	0.00	ค่อนข้างสูง

** มีนัยสำคัญในสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ค่าความสัมพันธ์ (r) โดยรวมเป็นเชิงบวก ระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์โดยรวมเท่ากับ .619 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่ามากที่สุด ได้แก่ ด้านความกตัญญูต่อบุคคล ด้านความกตัญญูต่อสถาบันและด้านความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .530$, $.527$ และ $.515$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการดูแลของครอบครัวด้านการอบรมสั่งสอนและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

พฤติกรรมความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยา	ด้านการอบรมสั่งสอน		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้ปกครอง	.491**	0.00	ปานกลาง
2. ด้านความกตัญญูต่อบุคคล	.498**	0.00	ปานกลาง
3. ด้านความกตัญญูต่อสถาบัน	.567**	0.00	ปานกลาง
รวม	.617**	0.00	ค่อนข้างสูง

** มีนัยสำคัญในสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลของครอบครัวด้านการอบรมสั่งสอน มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท พบว่ามีความสัมพันธ์ (r) เชิงบวกระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์โดยรวม เท่ากับ .617 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด ได้แก่ ด้านความกตัญญูต่อสถาบัน มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ระดับปานกลาง ($r = .567$) ส่วนด้านความกตัญญูต่อบุคคลและด้านความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกระดับค่อนข้างปานกลาง ($r = .498$, และ $.491$ ตามลำดับ)

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการดูแลของครอบครัวด้านสัมพันธ์ภาพในครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

พฤติกรรมความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยา	ด้านสัมพันธ์ภาพในครอบครัว		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้ปกครอง	.432**	0.00	ปานกลาง
2. ด้านความกตัญญูต่อบุคคล	.453**	0.00	ปานกลาง
3. ด้านความกตัญญูต่อสถาบัน	.374**	0.00	ค่อนข้างต่ำ
รวม	.490**	0.00	ปานกลาง

** มีนัยสำคัญในสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการดูแลของครอบครัวด้านการอบรมสั่งสอนมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท พบว่ามีความสัมพันธ์ (r) เชิงบวกระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย

มีค่าสัมประสิทธิ์โดยรวม เท่ากับ .490 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด ได้แก่ ด้านความกตัญญูต่อบุคคลและด้านความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกระดับปานกลาง ($r = .453$, และ $.432$ ตามลำดับ) ส่วนด้านความกตัญญูต่อสถาบันมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ระดับค่อนข้างต่ำ ($r = .374$)

การสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยและนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า พฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.26$, S.D. = 0.32) เมื่อจำแนกเป็นด้าน พบว่า ด้านการอบรมสั่งสอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.27$, S.D. = 0.36) เป็นอันดับที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทยมีลักษณะการให้อิสระเชิงควบคุม การควบคุมเชิงละเลย การยอมรับแบบไม่แสดงออก การเป็นแบบอย่างการให้เด็กสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและการใช้อำนาจในการอบรมเลี้ยงดู ความไม่คงเส้นคงวาและการตอบสนองของพ่อแม่เปลี่ยนแปลงไปตามวัย วุฒิภาวะและเพศของเด็ก ดังนั้น บิดามารดาหรือผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและการเรียนรู้ของเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ คันธรส ภาผล (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครอง : กรณีศึกษาเขตพื้นที่ภาคกลาง พบว่า 1) การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองในภาพรวมอยู่ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.12$, S.D. = 0.19) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้านการเลี้ยงดูแบบใส่ใจ รองลงมา การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้านการเลี้ยงดูแบบตามใจ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้าน การเลี้ยงดูแบบควบคุมและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้านการเลี้ยงดูแบบเพิกเฉย ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม บิดามารดา หรือผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดต่อชีวิตของเด็ก ความรักและความอบอุ่นจากผู้ปกครองเป็นความต้องการของเด็กทุกคน บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีบทบาทอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา หรือผู้ปกครองนั้น มีหลากหลายแบบตามบริบทของสังคมนั้น

โดยสังคมและวัฒนธรรมไทย มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทยเป็นลักษณะวิธีการต่าง ๆ ที่ผู้เลี้ยงดูเด็ก ดูแลเด็ก อบรม สั่งสอนเด็ก การสร้างสภาพแวดล้อม สื่อ กิจกรรมต่างๆ และการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กรวมทั้งการปฏิบัติตัวของบิดามารดา ผู้ดูแล ผู้เลี้ยงดูตามความคิด ความเชื่อ ตามวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบวัฒนธรรมไทย

ในพระพุทธศาสนา ลักษณะของครอบครัวที่ดีประการแรก คือ การที่ผู้ครองเรือนปฏิบัติตามธรรมได้แก่วีธี 5 เป็นเบื้องต้น ย่อมสามารถจะอยู่ครองเรือนได้อย่างมีความสุขโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่เป็นผู้นำครอบครัวและบุตรเป็นองค์ประกอบหนึ่งของครอบครัว บุตรเป็นความหวังเป็นที่พึ่งของบิดามารดา ครอบครัวที่มีบุตร จึงเป็นลาภประการแรก แต่ถ้าบุตรนั้น เป็นคนดี มีความกตัญญูกตเวที เชื่อฟัง เคารพบิดามารดา บุตรนั้นชื่อว่า เป็นบุตรที่ประเสริฐ (ส.ส. (ไทย) 15/31/10) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุเทพ สุทธิญาโณ, ประยูร สุยะใจ และคณะ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์พฤติกรรมเชิงพุทธในการเสริมสร้างความสมดุลของชีวิตและครอบครัว พบว่าผู้นำครอบครัวต้องการความสมดุลชีวิตและครอบครัวจำเป็นอย่างยิ่งครอบครัวต้องให้เกิดการพัฒนาที่เหมาะสมเพื่อเข้าถึงความมั่นคงและยั่งยืนในความสมดุลของชีวิตและครอบครัว

ส่วนพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.17$, S.D. = 0.30) เมื่อจำแนกเป็นด้าน พบว่า ด้านความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้ปกครอง ($\bar{X} = 2.25$, S.D. = 0.30) อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ จากข้อมูลจากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ปี 2564 ระบุว่า จากทั้งหมด 21.9 ล้านครัวเรือน มีถึง 1.3 ล้านครัวเรือน ที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่เพียงลำพัง “คนเดียว” ขณะที่อีก 1.4 ล้านครัวเรือน มีเฉพาะผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วยกัน โดยไม่มีคนวัยอื่นอาศัยอยู่ในบ้าน นั้นหมายความว่า มากกว่าร้อยละ 12 ที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่อย่างลำพัง ซึ่งปัจจุบันสังคมไทยมีสภาพเปลี่ยนแปลงไปมีค่านิยมในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เริ่มเข้ามาอยู่ในจิตสำนึกของคนไทย ประกอบกับค่าครองชีพสูงขึ้นแต่ละครอบครัว แต่ละคนต่างต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดโอกาสที่จะแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณจึงลดลง ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อันเนื่องมาจากความอ่อนแอทางศีลธรรมในของสถาบันครอบครัว กล่าวคือ บิดามารดา หรือผู้ปกครองขาดความเข้มแข็งทางศีลธรรม มุ่งแต่ทำงานหารายได้เพื่อสนองความต้องการทางวัตถุ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมบุตรหลานในความเป็นเลิศทางวิชาการ จนละเลยความรัก ละเลยการอบรมเลี้ยงดู ดังเห็นได้จากบิดามารดา หรือผู้ปกครองจะต้องออกไปทำงานแต่เช้ามืดและกลับเวลาค่ำ ปล่อยให้บุตรอยู่บ้านหรืออยู่กับญาติผู้ใหญ่ ทำให้สถานภาพครอบครัว

เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุวรรณฐา ลิ้ม และ พระปลัด สมชาย บโยโค (ดำเนิน), 2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมกตัญญูทเวทีในสังคมไทย พบว่า สังคมไทยให้ความสำคัญกับความกตัญญูทเวที ปัจจุบันทั้งในสังคม พระสงฆ์และคฤหัสถ์กำลังประสบกับสถานการณ์ขาดความกตัญญูทเวที เนื่องจากปัจจุบันเป็นสังคมอุตสาหกรรม ต้องรีบเร่งทำงานจึงขาดความอบอุ่น ขาดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นเหตุนำไปสู่ความรุนแรงทั้งภายในครอบครัวและสังคม

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัว และพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

สามารถอภิปรายได้ดังนี้ ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสมาชิกในครอบครัวและสังคม การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้มีความมั่นคงเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาของบุคคลในครอบครัว อีกทั้งครอบครัวยังทำหน้าที่อบรมขัดเกลาค่านิยมของครอบครัวและสังคม เป็นที่อบรมขัดเกลาและถ่ายทอดระเบียบทางสังคม ความรู้สึกนึกคิด ทศนคติ ความเชื่อ ความศรัทธาและวัฒนธรรมจากสมาชิกรุ่นหนึ่งและหล่อหลอมบุคลิกภาพ คุณลักษณะของสมาชิกของครอบครัว ครอบครัวเป็นที่สำหรับการพักผ่อนและทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ ของสมาชิกครอบครัว การแสดงบทบาทและพฤติกรรมที่เห็น โดยทั่วไป พ่อแม่จะเป็นแบบอย่างการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ นอกจากนี้ ครอบครัวยังเป็นสถานที่สร้างคุณภาพชีวิตและคุณลักษณะต่าง ๆ ของสมาชิกในครอบครัวที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและชุมชนเช่นเดียวกับสถาบันทางสังคมอื่นตามวงจรของชีวิต ตั้งแต่เกิด เจริญเติบโต จนเข้าสู่วัยเรียน วัยทำงาน วัยแต่งงาน เลี้ยงดูลูกของตนเอง ดูแลพ่อแม่เมื่อแก่ชราลง สอนและฝึกให้สมาชิกครอบครัวทุกคน มีบทบาทหน้าที่ในฐานะต่าง ๆ ให้เข้าไปทำหน้าที่และรับผิดชอบในฐานะเป็นสมาชิกของชุมชนหรือสังคมสู่อีกรุ่นหนึ่ง

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เด็กในวัยนี้เป็นวัยกำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่นนั้น เป็นวัยที่ต้องปรับตัวระหว่างความเป็นเด็กไปสู่วัยรุ่น โดยจะเห็นได้จากภาพรวมว่า เด็กมีความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้ปกครองน้อยกว่าด้านอื่น ๆ จึงมีพฤติกรรมที่ติดเพื่อนมากกว่าครอบครัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจของเด็ก แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยสภาพสังคมปัจจุบันมักเกิดปัญหาสัมพันธภาพครอบครัว เพราะครอบครัวมักใช้ชีวิตในลักษณะต่างคนต่างอยู่ ปัญหาด้านปัจจัย 4 และการทำงานมีส่วนเรื่องปัญหาของชีวิตคู่ไม่ค่อยจะมีปฏิสัมพันธ์กัน นั่นคือ ครอบครัวต้องได้รับการ

ตอบสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิตมนุษย์ รวมถึง ความสามารถในการทำหน้าที่ของครอบครัวต่อสมาชิกของครอบครัวและสังคม “การสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง” ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความรักความอบอุ่น ความเข้าอกเข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว อันประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูกและเมื่อครอบครัวเข้มแข็ง สังคมก็จะเข้มแข็ง ประเทศชาติก็จะเข้มแข็งตามไปด้วย ทั้งนี้เพราะ “ครอบครัวที่อบอุ่นถือเป็นเสาหลักของสังคม” การได้รับความรัก ความอบอุ่นและความเข้าใจจากสมาชิกในครอบครัวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะจะช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ รวมทั้ง เป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติต่อไป

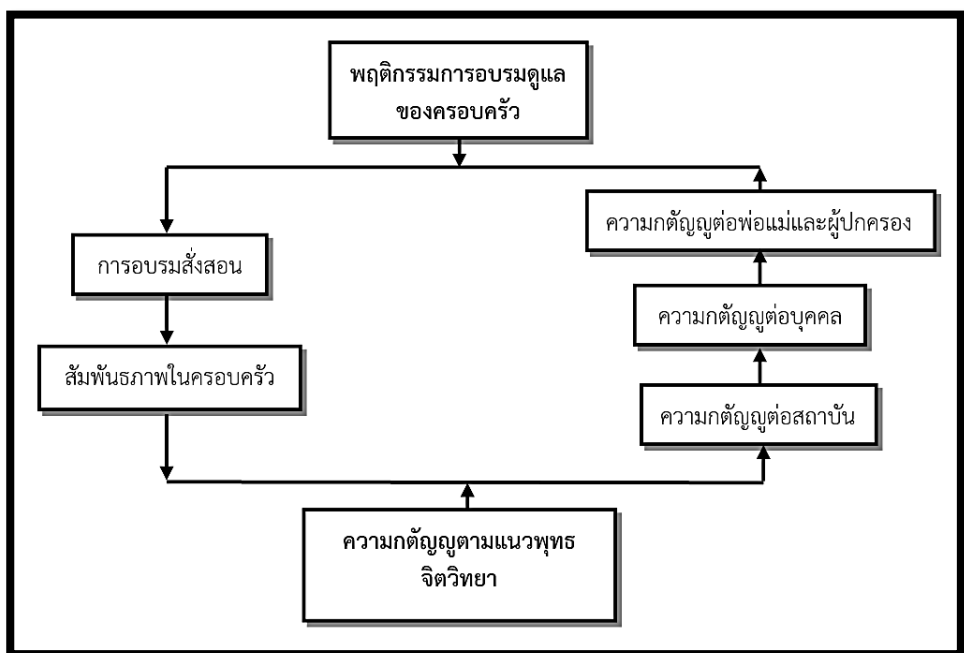
สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ ช่วยเพล และ อภิษฎา ศรีเครือตอง (2019) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวกับสุขภาพจิตของวัยรุ่นไทย พบว่า วัยรุ่นไทยมีคะแนนสุขภาพจิตเฉลี่ยอยู่ที่ 33.27 คะแนน ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวที่มีผลต่อสุขภาพจิตของวัยรุ่นในเชิงบวก ได้แก่ ด้านการใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกันนอกบ้านกับสมาชิกครอบครัวอย่างมีความสุข ด้านการพูดคุยปรึกษาหารือหรือตัดสินใจร่วมกันด้วยเหตุผลในเรื่องสำคัญของครอบครัว ด้านการแสดงออกถึงความรัก ความเข้าใจ เอื้ออาทรเอาใจใส่กับสมาชิกในครอบครัว ด้านการทำหน้าที่ตามบทบาทหรือความรับผิดชอบของตนเองในครอบครัว และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวตามลำดับ ส่วนด้านความรู้สึกขัดแย้งไม่พอใจ ไม่พอใจ ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาของครอบครัว พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับสุขภาพจิต นอกจากนี้ยังพบว่า เพศ ระดับการศึกษา ลักษณะของครอบครัวและระดับสุขภาพกาย มีผลต่อระดับสุขภาพจิตของวัยรุ่นไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ในการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวส่งผลต่อระดับสุขภาพจิตของวัยรุ่น จึงมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการสนับสนุนให้ครอบครัวทำกิจกรรม

องค์ความรู้จากการวิจัย

พฤติกรรมการดูแลครอบครัว เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และเครือญาติ หรือบุคคลอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน เป็นปัจจัยภายในครอบครัวที่สำคัญที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสมาชิกในครอบครัวที่ปฏิบัติต่อกันในด้านการแสดงความรัก ความห่วงใย การยอมรับและให้การช่วยเหลือ เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้สามารถสืบทอดและดำรงความเป็นครอบครัวอยู่ได้ อย่างไรก็ตามเด็กในวัยนี้ เป็นวัยกำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่น เป็นวัยที่ต้องปรับตัวระหว่างความเป็นเด็กไปสู่วัยรุ่น มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการทางสติปัญญา คือ มีความคิดกว้างขวาง ลึกซึ้งขึ้น เริ่มมีเป้าหมายชีวิต คิดถึงอนาคตมากขึ้น มีอุดมคติ อยากรู้ อยากเห็น แสวงหาคำตอบ โดยการเข้าใจเหตุผล

พฤติกรรมการดูแลครอบครัว การอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูปฏิบัติต่อเด็กทั้งทางวาจา และการกระทำ ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์การให้ความรัก ความเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือ ค้ำครอง สนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมของสังคม ตลอดจนให้การอบรมกล่อมเกลากฎพฤติกรรมต่าง ๆ การปลูกฝัง คุณลักษณะที่ดีในเรื่องของความ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้สังคม การเลี้ยงดูของครอบครัว การกล่อมเกลากฎทางสังคม เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยอบรมและส่งเสริม พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะของการเป็นคนมีความกตัญญู

ความกตัญญูทศเวทีเป็นคุณธรรมที่สำคัญสำหรับมนุษยชาติ เป็นคุณธรรม พื้นฐานของมนุษย์และเป็นสัญลักษณ์ของคนดี เป็นวัฒนธรรมที่งดงามและเป็นคุณธรรม ค้ำจุนครอบครัวสังคมและเป็นบ่อเกิดแห่งความรับผิดชอบต่อความเป็นมนุษย์ ความ กตัญญูจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของมนุษย์ ในฐานะที่เป็นศาสตร์ในการดำเนินชีวิต เป็น คุณธรรมพื้นฐานที่มนุษย์พึงประพฤติปฏิบัติ เป็นการทำความดีอย่างหนึ่งที่มนุษย์พึง ประารถนา ให้เป็นผู้มีทัศนคติมีค่านิยม มีคุณธรรม มีจริยธรรมที่งดงาม อันเป็นหลักสำคัญ ในการดำเนินชีวิตให้มีความเจริญรุ่งเรือง ผู้ที่มีความกตัญญูย่อมจะทำให้ตนเองและผู้อื่น มีความสุขด้วย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้จากงานวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) งานวิจัยนี้เป็นองค์ความรู้ในการศึกษาพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สามารถนำแบบวัดพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาไปใช้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้

2) บิดา มารดา ผู้ปกครองสามารถนำแนวทางการอบรมดูแลของครอบครัวในงานวิจัยไปพัฒนา ทั้งด้านการอบรมสั่งสอนและการพัฒนาสัมพันธ์ภาพในครอบครัว เนื่องจากเป็นตัวแปรที่สำคัญในการพัฒนาความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนาพฤติกรรมความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย เพื่อทดลองใช้ในกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น

2) ควรศึกษาพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัวและพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาให้ครอบคลุมกับบริบทสังคมไทย

3) ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรเจาะกลุ่มไปที่กลุ่มวัยรุ่น เพื่อทดสอบติดตามผล และพัฒนาพฤติกรรมด้านความกตัญญูตามแนวพุทธจิตวิทยาต่อไป

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ส่งเสริมพฤติกรรมการอบรมดูแลของครอบครัว เป็นผลให้เกิดการยอมรับและให้เกียรติ เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้สามารถสืบทอดอัตลักษณ์และดำรงความเป็นครอบครัวอยู่ได้

2) ควรส่งเสริมสนับสนุนบุคคลให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าของความกตัญญูต่อบิดา มารดา ผู้ปกครองให้มากขึ้นจัดเป็นหลักจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่เป็นศาสตร์แห่งการดำเนินชีวิต ทำให้สังคมตั้งแต่สถาบันครอบครัว จนถึงสถาบันใหญ่สุดของสังคมคือ สถาบันชาติ ย่อมอยู่อย่างสงบ สันติสุข

รายการอ้างอิง

คันธรส ภาพล. (2563). การวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของ

ผู้ปกครอง: กรณีศึกษาเขตพื้นที่ภาคกลาง. วารสารบัณฑิตศึกษา, 14(3), 27-40.

- ณัฐทิยาภรณ์ การะเกตุ, (2020). การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์. *Journal of Modern Learning Development*, 5(2), 40-54.
- บุญญาภา แจ้งสี. (2544). การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อความผูกพันใกล้ชิด การเห็นคุณค่าในตนเองและการยอมรับตนเองของนักศึกษาที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและไม่เสี่ยงของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพระนครใต้ (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ.
- พรทิพย์ ช่วยเพล และ อภิษฎา ศรีเครือดัง. (2019) ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวกับสุขภาพจิตของวัยรุ่นไทย. *วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ*, 1(3), 207-220.
- พระธรรมจร จันทรมโม (ศรีสุข). (2561). แนวทางการปลูกฝังความกตัญญูทศเวทสำหรับนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2538). ธรรมะและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระมหาศุภชัย สุโกภาโส. (2560). การศึกษาเชิงวิเคราะห์วิธีการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทศเวทในพุทธปรัชญาเถรวาทของคนไทย. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 8(1), 50-60.
- พระมหาสุเทพ สุทธิญาณ, ประยูร สุขะใจ และคณะ. (2560). ยุทธศาสตร์พฤติกรรมเชิงพุทธในการเสริมสร้างความสมดุลของชีวิตและครอบครัว (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- เมธिरา ไกรนที และคณะ. (2563). ครอบครัว:สถาบันหลักทางสังคมกับบทบาทการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม. *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 33(1), 1-16.
- ศรีเพ็ญ สิงห์แก้ว. (2561). หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของหน่วยสาธิตการสร้างเสริมสุขภาพเด็กเล็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา มจร*, 9(1), 57-68.
- สุชาติดา พิชัยธรรม. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยครอบครัวและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองกับภาวะโภชนาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก (วิทยานิพนธ์หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก.
- สุวรรณฐา ลี้ม และ พระปลัดสมชาย บัณฑิต (ดำเนิน). (2562). แนวทางส่งเสริมกตัญญูทศเวทในสังคมไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 7(2), 425-434.